

Nr 158.

Av herr Sefve, angående anslag till Folkuniversitetets nämnd.

Under hösten 1933 startade några studenter vid Stockholms högskola den folkbildningsverksamhet, som senare i form av självständig förening och under namn av Kursverksamheten vid Stockholms högskola utvecklats till en av huvudstadens mera omfattande bildningsinstitutioner. Genom förmedling av Folkuniversitetsföreningen, som 1935 i Stockholm i samarbete med Kursverksamheten vid Stockholms högskola och Stockholms högskolas humanistiska förening ordnat en kurs om svenskt folkbildningsarbete avsedd för studenter, blev det möjligt att även till de övriga lärosätenas yngre akademiker omplanta de erfarenheter, som studenterna i Stockholm gjort med sin folkbildande verksamhet. Efter några kortare kurser, som studenterna i Uppsala, Göteborg och Lund med stöd av Folkuniversitetsföreningen anordnade, bildades Uppsala studenters studieledarförening (numera Uppsalastudenternas kursverksamhet) 1935, Kursverksamheten vid Göteborgs högskola 1941 och Lundastudenternas kursverksamhet 1942. Folkuniversitetsföreningen arrangerade därefter i juni 1942 på Fornby folkhögskola i Dalarna en större internatkurs om folkbildningsarbetet gemensam för studenter från alla fyra lärosätena, varvid även diskuterades möjligheten att finna en form för samverkan mellan de organ för folkbildningsarbete med anknytning till universitet och högskolor, som då existerade. Vid ett sammanträde 1942 i Stockholm mellan de fyra kursverksamheterna beslöt man att gå fram under det gemensamma namnet Folkuniversitetet i fråga om sommarkurser och i övrigt undersöka möjligheten av att även på andra punkter samarbeta. Vid ett sammanträde samma år i Göteborg enades man om att låta en nämnd — Folkuniversitetets nämnd — utgöra samarbetsorganet för de organisationer, vilka såsom sektioner önskade ansluta sig till Folkuniversitetet. Förutom de ovan nämnda kursverksamheterna anslöto sig även Folkbildningsförbundet och Västra Sveriges folkbildningsförbund såsom sektioner till Folkuniversitetet. Nämndens permanenta organ är dess arbetsutskott.

Bland de ärenden Folkuniversitetets nämnd kommit att handlägga kunna nämnas:

Sommarkurserna. Sedan 1942 till och med sommaren 1944 ha omkring 70 större kurser kunnat äga rum, omfattande en till sex veckor, behandlande de mest skilda ämnen, förlagda till olika tidpunkter och till olika orter i landet från Falsterbo i söder till Abisko i norr. Av samtliga planerade kurser ha endast 10 kurser måst ställas in, trots att förhållandena under de gångna krisåren inte alltid varit gynnsamma för kursarrangemang. Kurserna ha

besökts av tillhoppa ca 3 500 deltagare av skilda socialkategorier, men med starkt inslag av fortbildningsintresserade lärare, och kurserna ha finansierats genom deltagaravgifter, vilka ha motsvarat självkostnadspriset för kurserna. Genom stöd från Folkuniversitetsföreningen på tillhoppa ca 15 000 kr. har det blivit möjligt att dels kunna samordna programtryckningen för kurserna i fråga, dels kunna utdela stipendier till medellösa deltagare. Genom tillfälliga bidrag från andra institutioner och organisationer ha ytterligare tillhoppa ca 12 000 kr. kunnat beviljas såsom stipendier till resekostnader eller för medellösa deltagare.

Utbildningsverksamheten. Folkuniversitetets nämnd har förutom medverkan vid tillkomsten av två större utbildningskurser, 1942 den ovannämnda i Fornby samt 1944 en motsvarande i Mullsjö, till vilka ett tiotal yngre akademiker från vartdera av de fyra lärosätena inbjudits, på olika sätt kunnat stödja sektionerna i deras strävan att utbilda lämpliga lärarkrafter för sin egen och annan folkbildningsverksamhet. Folkuniversitetets nämnd har också tagit initiativ till ordnande av s. k. modersmålsveckor och på olika sätt vinnlagt sig om utbildningen av lämpliga krafter för denna verksamhet. Ett 20-tal dylika veckor har hållits fristående eller i anknytning till de flyttande folkhögskolekurserna.

Särskilt i den språkundervisning, som bedrivs inom Folkuniversitetet, har det under avspärrningens dagar visat sig ett mycket starkt behov av att komplettera den akademiska utbildningen med lämplig handledning och fortbildning för att kunna erhålla lärarkrafter av tillfredsställande kvalitet. Genom särskilda bidrag från The British Council och franska nationalkommittén har det emellertid blivit nämnden möjligt att i engelska och franska kunna knyta infödda assistenter till Folkuniversitetet. Dessa ha främst haft hand om lärarutbildningen, och då det även varit möjligt att låta den engelske assistenten cirkulera mellan sektionerna, har detta kommit studenterna vid alla fyra lärosätena till godo. Genom kurser och konferenser om språkundervisningen ha även läroverkens lärare kunnat få tillgodogöra sig de erfarenheter, som olika experiment inom Folkuniversitetets språkundervisning givit. Den franske assistenten har även med utnyttjande av franska flyktingar, som under krigsåren befunnit sig i Sverige, ordnat med undervisning i franska med infödda lärare på ett tjugotal olika platser ute i landet, från Härnösand och Östersund i norr till Ystad i söder, en undervisning som omfattat ca 600 vuxna elever och i skolorna berört ca 2 000 skolungdomar. Dessutom har ordnats ett stort antal franska film- och teaterföreställningar, föreläsningar, underhållningar m. m.

Den samordning, som Folkuniversitetets nämnd inneburit, har emellertid också dragit med sig vissa administrationskostnader. Av dessa har Folkuniversitetsföreningen genom anslag bestritt de förhållandevis dryga utgifter, som varit förenade med att årligen tre gånger kalla representanter från de

olika sektionerna till sammanträden. Däremot har nämndens verkställande organ, dess arbetsutskott, ej kunnat få medel vare sig för de med en expedition förenade expenserna eller till erforderlig arbetskraft för löpande göromål i det administrativa arbetet. Detta arbete har därför hitintills i mån av tid blivit utfört av arbetsutskottets medlemmar såsom frivilliga åtaganden.

Till detta kommer, att arbetsuppgifterna för Folkuniversitetets nämnd och dess arbetsutskott ständigt ökat och synbarligen ännu kommer att öka särskilt med hänsyn till den snabba utvecklingen av folkuniversitetssektionernas verksamhet, främst inom de fyra kursverksamheterna. Omfattningen av studiecirkelar och kurser ordnade av dessa fyra sektioner hade i slutet av höstterminen 1943 ej nått toppunkten. Uppgifter, som senare inkommit, visa på ytterligare ökade deltagarsiffror. Under höstterminen 1943 redovisas tillhoppa ej mindre än 329 studiecirkelar eller kurser av motsvarande karaktär eller omfattning, vilka i slutet av terminen hade 5 900 deltagare. Som lärare i cirkelarna hade medverkat 136 yngre akademiker, och under en termin hade hållits i runt tal 3 500 cirkelsammanträden om två timmar. Värdet av att för denna omfattande studiecirkel- och allmänna folkbildande verksamhet i våra universitets- och högskolestäder ha en samordnande och rådgivande instans torde därför vara uppenbar.

För denna folkbildande verksamhet har ej utgått något statligt understöd. Det förefaller emellertid, som om ett sådant borde tilldelas Folkuniversitetets nämnd. Dels är det behövt med hänsyn till de expeditionella kostnaderna, vilka vålla nämnden och dess sektion ständiga svårigheter, dels skulle genom ett sådant statligt understöd de olika sektionerna få lättare att erhålla kommunala bidrag till sin verksamhet.

Då för närvarande en utredning pågår om bl. a. fördelningen av de statliga understöden till de olika folkbildningsanstalterna, synes dock detta anslag tills vidare böra fastställas till ett blott ringa belopp.

Undertecknad får därför under hänvisning till vad ovan framhållits hemställa,

att riksdagen måtte för budgetåret 1945/46 till Folkuniversitetets nämnd för hjälp till det expeditionella och organisatoriska arbetet vid nämnden och dess olika sektioner bevilja ett anslag av 2 000 kr.

Stockholm den 22 januari 1945.

Ivar Sefve.